

अनुवाद : संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती मुतवल्ली मजोद्दीन

मराठी विभाग, राणी चन्नम्मा विद्यापीठ, बेळगाव.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18333026>

ABSTRACT:

प्रस्तुत शोधनिबंधात अनुवादाची संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती यांचा सविस्तर ऊहापोह करण्यात आला आहे. जागतिकीकरणाच्या युगात आणि भारतासारख्या बहुभाषिक देशात संवादासाठी व सांस्कृतिक देवाणघेवाणीसाठी अनुवाद ही एक अपरिहार्य गरज बनली आहे. अनुवाद म्हणजे केवळ एका भाषेतील मजकूर दुसऱ्या भाषेत नेणे नव्हे, तर तो एक सांस्कृतिक सेतू आहे, हे या लेखातून स्पष्ट होते. यात विविध विद्वानांच्या व्याख्यांच्या आधारे अनुवादाचे समतुल्यता, संप्रेषण आणि नवनिर्मिती यांसारखे सिद्धांत मांडले आहेत. दोन भिन्न संस्कृतींना जोडणारी आणि राष्ट्रीय एकात्मता साध्य करणारी एक महत्त्वपूर्ण सृजनशील प्रक्रिया म्हणून अनुवादाचे महत्त्व यात अधोरेखित केले आहे.

KEYWORDS:

अनुवाद, सांस्कृतिक संक्रमण, भाषांतर सिद्धांत, समतुल्यता, राष्ट्रीय एकात्मता.

भाषांतर ही काळाची खूप मोठी गरज आहे. आज जागतिकीकरणामुळे संपूर्ण जगाला एका देशाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे. आज प्रत्येक मानवाचा संबंध त्या-ना-त्या कारणाने वेगवेगळ्या भाषा बोलणाऱ्या मानवाशी येत आहे. त्यांच्यातील आदान-प्रदान भाषांतरामुळेच शक्य होत आहे. भारतासारख्या खंडप्राय देशामध्ये अनेक भाषा बोलल्या जातात. या सर्व भाषा ज्ञान व कलादृष्ट्या संपन्न व विकसित आहेत. भारतीय माणूस हा सामान्यतः द्विभाषिक असलेला पहावयास मिळतो. भिन्न भाषा आणि भाषिक यांच्या संपर्कासाठी अनुवादकाची सामाजिक आणि सांस्कृतिक गरज आहे. त्यामुळे अनुवादाचे महत्त्व दिवसेंदिवस वाढत चालले आहे. जगाच्या पाठीवर

अनेक भाषा बोलल्या जात असल्याने मानवाने जीवन व्यवहारात त्रिभाषा सूत्राचा स्वीकार केला आहे. आज सर्वसामान्यपणे मातृभाषा, संपर्क भाषा आणि ज्ञानभाषा परिचित असणे अपरिहार्य बनले आहे. व्यक्तिगत जीवनातील अनुभव आणि अभिव्यक्तीच्या अर्थग्रहणापासून आंतरराष्ट्रीय व्यवहारापर्यंत अनुवादाचे क्षेत्र व्यापक आहे असे दिसून येते.

अनुवाद संकल्पनेचा विचार करताना प्रथम आपली विविधांगी संस्कृती समजावून घेणे गरजेचे आहे. अनुवाद करताना समाज, संस्कृती व त्या भाषेतील बोलीचा सखोल परिचय करून घेणे गरजेचे असते. साहित्य आणि संस्कृती या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. कोणत्याही देशाची संस्कृती ही त्या देशाच्या साहित्यातून प्रतिबिंबित होत असते. साहित्य समाजाचा आरसा असल्यामुळे समाजाचे आणि संस्कृतीचे प्रतिबिंब साहित्यामध्ये दिसून येते. साहित्याच्या केंद्रस्थानी संस्कृती असल्यामुळे संस्कृतीचे पूर्ण रूप आकलन करून घेण्याचा मार्ग म्हणजे साहित्यच असते.

एखादी कलाकृती जेव्हा एका विशिष्ट भाषेत निर्माण होते, तेव्हा तिच्यात प्रत्यक्षपणे वेगवेगळे विचार कार्यरत होत असतात. भाषेचे सांस्कृतिक पर्यावरण, विशिष्ट भाषिक समूहाचा इतिहास, तत्त्वविचार, समाजशास्त्र, मानवंशशास्त्र, भाषाशास्त्र इ. सर्व घटकांचे प्रतिबिंब साहित्यकृतीत उमटत असते. वेगवेगळ्या भाषेतील लोकसंस्कृती व त्या भाषेतील ज्ञानभांडार समजून घेण्यासाठी त्या भाषेतील ग्रंथांचा अनुवाद मातृभाषा किंवा राज्यभाषेत होणे खूप महत्त्वाचे असते. आज भारतामध्ये राज्य पातळीवर व राष्ट्रीय पातळीवर, विद्यापीठीय स्तरावर भारतीय व पाश्चात्य साहित्यातील उत्तम ग्रंथांचा अनुवाद करण्यासाठी अनेक उपकेंद्रांची निर्मिती करण्यात आली आहे. यामुळे विश्वसाहित्याच्या संकल्पनेला मोठ्या प्रमाणात पाठबळ मिळत आहे. राष्ट्राच्या सांस्कृतिक एकात्मतेच्या दृष्टीने हे कार्य अत्यंत मोलाचे ठरले आहे.

भिन्न भाषिक आणि भिन्न भाषा यांच्या संपर्कासाठी अनुवादाची सामाजिक आणि सांस्कृतिक आवश्यकता स्पष्ट झाली आहे. साहित्यातून व्यक्त झालेले विचार, भावना, अनुभव यांच्या आदान-प्रदानासाठी अनुवाद हे मध्यवर्ती सूत्र बनले आहे. अनुवादाच्या माध्यमातून समाजात निर्माण झालेली सांस्कृतिक दरी कमी करता येते. तसेच संस्कृती विकासाला चालनाही देता येते. भाषा, साहित्य संवर्धनासाठी व विकासासाठी भाषांतर प्रक्रियेची भूमिका महत्त्वपूर्ण ठरत आहे. राष्ट्रीय साहित्य तयार करण्याचे कार्य भाषांतरकारच करत असतो. ही

भाषांतराची सर्वात मोठी फलश्रुतीच आहे.

भाषांतर संकल्पना/व्याख्या

अनुवाद हा तत्सम शब्द आहे. संस्कृत भाषेतील हा शब्द 'अनुवाद' असा आहे. अनुवाद म्हणजे बोलणे, सांगणे होय. 'वद्' या धातूला 'अनु' उपसर्ग लागून हा शब्द बनलेला आहे. याचा व्युत्पत्तीदृष्ट्या अर्थ पुन्हा सांगणे (पुनःकथन) असाही होतो, त्याचप्रमाणे नंतर सांगणे, मागाहून सांगणे, सार्थ सांगणे इ.

Translation या शब्दासाठी मराठीमध्ये भाषांतर आणि हिंदीमध्ये अनुवाद या संज्ञा रूढ आहेत.

'Translation' या शब्दाची व्युत्पत्ती लॅटिन भाषेत सापडते. Trans या शब्दाचा अर्थ Across or Beyond (पलीकडे, दुसऱ्या ठिकाणी किंवा स्थितीत) आणि Lation या शब्दाचा अर्थ घेऊन जाण्याची क्रिया. भाषांतर म्हणजे एका भाषेतील मजकूर दुसऱ्या भाषेत घेऊन जाण्याची प्रक्रिया असा त्याचा अर्थ होतो.

संस्कृत भाषेमध्ये भाषांतर या संज्ञेला 'छाया' ही संज्ञा वापरली गेली आहे.

१. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

“भाषेचा वापर म्हणजे भाषांतर. भाषा व्यवहार हा तीन प्रकारचा बोलणारा व लिहिणारा अर्थ संप्रेषण करतो. परंतु साधारणतः अनुवाद म्हणजे दुसऱ्या भाषेत असे आपण मानतो. अन्यभाषिक अनुवादालाच भाषांतर असे म्हणतात.”

२. डॉ. भालचंद्र नेमाडे

“भाषांतर ही एका संहितेचे एका भाषिक, सांस्कृतिक आवरणातून दुसऱ्या भाषिक, सांस्कृतिक आवरणात स्थानांतरण करणारी वैभाषिक प्रक्रिया आहे.” “भाषांतर म्हणजे एका भाषेतील, वाक्यातील अर्थ दुसऱ्या भाषेतील वाक्यामध्ये जसाच्या तसा आणणे.”

३. डॉ. भोलानाथ तिवारी

“भाषा ही ध्वन्यात्मक चिन्हांची एक प्रणाली आहे आणि भाषांतर म्हणजे त्याच चिन्हाचा पर्याय, म्हणजेच दुसऱ्या भाषेच्या चिन्हाऐवजी समान आणि साध्या चिन्हाचा वापर! अशाप्रकारे भाषांतर हे सर्वात शुद्ध, समतुल्य आणि साधे प्रतिनिधित्व आहे.”

४. डॉ. एन. ई. विश्वनाथ अय्यर

“भाषांतर तंत्रे केवळ एका भाषेतून दुसऱ्या भाषेत रूपांतर करण्यापुरती मर्यादित नाहीत. भाषांतर प्रक्रियेदरम्यान भाषिक समन्वय होतो. भाषिक समन्वय म्हणजे मूळ भाषेतील घटकांचे लक्ष्य भाषेत मिश्रण करणे.”

५. मॅथ्यू आर्नाल्ड

“मूळ लिखाणाचा त्याच्या पहिल्या वाचकांवर ज्याप्रमाणे परिणाम झाला असावा असा अंदाज आहे, त्याचप्रमाणे भाषांतराचाही वाचकांवर परिणाम झाला पाहिजे.”

६. डॉ. जॉन्सन

“अनुवाद म्हणजे अर्थाला धक्का न लावता त्याचे अन्य भाषेत अवतरण (घेऊन जाणे) करणे होय.”

७. सी. के. रॅबिन

“भाषांतर ही अशी प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे एका भाषेत बोललेले किंवा लिहिलेले उच्चार केले जातात, जे दुसऱ्या भाषेत पूर्वी अस्तित्वात असलेल्या उच्चाराच्या रूपात काही अर्थ व्यक्त करण्याचा हेतू आणि गृहीत धरले जाते.”

एकंदरीत भाषांतराच्या वरील सर्वच व्याख्यांचा विचार करता असे म्हणता येईल की, एका भाषेतील सामग्री शक्य तेवढ्या समान रूपात दुसऱ्या भाषेत मुळाबरहुकूम नेणे ही अनुवादाची प्राथमिक स्वरूपाची व्याख्या म्हणावी लागेल. मूळ भाषेतील साहित्य लक्ष्य भाषेत जसेच्या तसे अभिव्यक्त करताना फक्त शब्दांची अदलाबदल किंवा शब्दाला प्रतिशब्द देऊन चालत नाही, तर भाषांतरात सांस्कृतिक, शाब्दिक, सामाजिक आणि तदनुषंगिक इतरही घटकांचा विचार होणे अपरिहार्य आहे.

अनुवादाचे स्वरूप/सिद्धांत

अनुवाद संकल्पनेचा विकास रोमन काळापासून झालेला आहे. भाषांतर करणे ही रोमन लोकांनी शोधलेली कला आहे, असे एरिक याकोबसनने म्हटले आहे. इ.स. पूर्व तीन हजारमध्ये असीरियाचा राजा सरजीन याने आपल्या विजयाची घोषणा वेगवेगळ्या भाषेमध्ये अनुवादित करून घेतलेली आढळली आहे. तसेच इ.स. पूर्व २१ व्या

शतकात सम्राट हामुराबी याने आपल्या बॅबिलोन साम्राज्यातील बहुभाषिक जनतेसाठी सरकारी आदेशाचे अनेक भाषांमध्ये अनुवाद केलेले दिसतात. याचाच अर्थ असा आहे की, भाषांतराच्या या प्रक्रियेला हजारो वर्षांचा इतिहास व गौरवशाली परंपरा आहे. पण भारतामध्ये ही संकल्पना रुजवण्यास व विकसित होण्यास खूप वेळ लागला आहे. जॉर्ज स्टेनर या अभ्यासकाने 'आफ्टर बायबल' या ग्रंथामध्ये अनुवाद संकल्पना व स्वरूपाचा विचार केला आहे. त्यात तो म्हणतो अनुवाद करताना बऱ्याचदा वाक्यरचनेत फेरबदल करावे लागतात. सममूल्यांचा आधार घेत अनुवादकाला आपले कार्य यशस्वीपणे सिद्ध करावे लागते, अशी ही वस्तुस्थिती आहे. प्रत्येक भाषेत भावजीवनाचे रचनातंत्र वेगळे असते. शिवाय ती स्वायत्तताही असते. प्रत्येक भाषेत भावजाणिवांचे अनेक रूपबंध असतात. त्यांची आपली वैशिष्ट्ये असतात, विशिष्ट रचना आणि प्रणालीमुळे भाषेची एक विश्वधारणा निर्माण होत असते. या सर्वांचा समावेश अनुवाद स्वरूपामध्ये होत असतो.

अनुवाद करत असताना संस्कृती, भाषा व सभोवतालची सृष्टी तसेच माणसांची ओळख करून घेणे महत्त्वाचे ठरत असते. मूळ कलाकृतीमधील सहजता, अर्थपूर्णता अनुवादित कलाकृतीत हुबेहूबपणे येणे महत्त्वाचे असते. अनुवादांमध्ये मूळ रचनेच्या पात्रांचे अंतरंग आणि त्यातील सामाजिक, सांस्कृतिक, भाषिक परिवेश व उद्देश समजून घेणे आवश्यक असते. भाषेवर वेगवेगळे प्रभाव पडल्याने, भाषेचे स्वरूप बदलत असल्याने म्हणी व वाक्प्रचार यांचे स्वरूप बदलत असते. भाषेचा उच्चार हा स्त्री, जात, धर्म, प्रदेशानुरूप बदलत असून अनुवाद करत असताना या सर्व गोष्टींचा विचार केला जात असतो. अनुवाद म्हणजे शब्दाला प्रतिशब्द देऊन वाक्यरचना तयार करणे नसून मूळ कृतीच्या विषयांशी अनुवादक जितका समरस झाला असेल तितका त्याचा अनुवाद सहज व वाचनीय होतो.

भाषेच्या अनेक अंगांचा विचार करणारे भाषाविज्ञान अनुवादाच्या क्षेत्रामध्ये महत्त्वाचे ठरणे स्वाभाविक आहे. साहित्यकृतीचा भाषावैज्ञानिक दृष्ट्या अभ्यास करताना अनुवादकाला प्रामुख्याने भाषेचे संज्ञापन कार्य ध्यानात घेऊन भाषिक संरचनेला हात घालावा लागतो. अनुवाद वाक्यांश आहे की नाही, शब्दशः आहे की नाही याशिवाय तो आशयानुसारी व लक्ष्य भाषेत अकृत्रिम ठरेल अशा पद्धतीत झाला पाहिजे. भाषाविज्ञानात अर्थाला महत्त्व असल्याने अनुवाद करताना व्यंग्यार्थ, सूचना करणारे घटक, स्वनयोजना, नादानुवर्तित्व, वृत्तयोजना,

वाक्यरचना इ. घटकांचा विचार केला जातो.

एकंदरीत वरील विवेचनानुसार आपल्या लक्षात असे येते की, अनुवादाचे क्षेत्र व्यापक आणि व्यामिश्र स्वरूपाचे आहे. अनुवाद करताना स्रोत भाषेतील भौगोलिक पर्यावरण, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय, आचार-विचार, भावना, अर्थ इ. घटकांमध्ये सहजता आली पाहिजे, या सर्व बाबींचा अनुवादाच्या स्वरूपामध्ये विचार केला जातो.

भाषांतराचे सिद्धांत

१. समतुल्यतेचा सिद्धांत

“अनुवाद प्रक्रियेमध्ये मूळ भाषेतील संहिता, त्यातील वेगवेगळे संदर्भ, अभिदा, लक्षणा, व्यंजना, अभिव्यक्ती आणि त्यांच्या निर्मितीमागील प्रयोजन लक्षात ठेवून लक्ष्य भाषेतील समतुल्य अभिव्यक्तीद्वारे त्याला सादर करणे म्हणजे समतुल्य होय.” स्रोत भाषेतील एककांसाठी लक्ष्य भाषेतील समानार्थी नाही तरी समतुल्य एकेके वापरणे हा समतुल्यतेचा विचारसरणी गाभा आहे.

२. संप्रेषण सिद्धांत

संप्रेषण प्रक्रियेदरम्यान अर्थ हा प्रमुख घटक मानला जातो, म्हणूनच या सिद्धांतामध्ये अर्थ या घटकालाच महत्त्व दिले जाते. स्रोत भाषेतून लक्ष्य भाषेमध्ये अर्थाचे वहन करणे महत्त्वाचे असते. अर्थ ही संकल्पना केवळ शब्दापुरती मर्यादित नसून त्यामध्ये तीन शब्दशक्तींचा अंतर्भाव होतो - अभिदा, लक्षणा, व्यंजना इ. अर्थ आशयाने परिपूर्ण असतो, म्हणून अनुवादांमध्ये सर्व प्रकारच्या अर्थांचे संप्रेषण व्हायला हवे.

३. व्याख्या सिद्धांत

रॉमॅन याकोब्सन म्हणतो, “भाषांमधील अनुवादाचा अर्थ म्हणजे एका भाषेतील शाब्दिक प्रतीकांची अन्य भाषेतील शाब्दिक प्रतीकांनी व्याख्या करणे.” व्याख्या म्हणजे स्पष्टीकरण, आलोचना, विश्लेषण, टीका-टिप्पणी करणे इ. म्हणजे या सिद्धांतामध्ये अनुवादाचा आधार ‘व्याख्या’ आहे असे मानण्यात येते.

४. समान प्रभावाचा सिद्धांत

मूळ भाषेतील संहितेचा जो प्रभाव वाचकांवर पडतो तसाच प्रभाव संहिता अनुवादानंतर लक्ष्य भाषेतील वाचकांवर पडणे बंधनकारक

असते. तरच त्या कलाकृतीला अनुवादित कलाकृती म्हणता येईल. सारखा प्रभाव पाडण्यासाठी योग्य पर्यायाची निवड करणे, प्रसंगी त्यात काही बदल करणे, येथे मान्य केले जाते. या सिद्धांतामध्ये प्रभावक्षमतेला महत्त्वाचे स्थान देण्यात आले आहे.

५. सांस्कृतिक एकतेचा सिद्धांत

अनुवाद प्रक्रियेच्या या सिद्धांतामध्ये सांस्कृतिक संदर्भाना प्राधान्य देण्यात आले आहे. भाषा ही अनेक घटकांवर अवलंबून असते. संपूर्ण संस्कृती भाषेमध्ये जपली व वाढवली जाते. भाषा आणि संस्कृती परस्परांना पूरक आणि पोषक असतात. प्रत्येक भाषेमध्ये त्या समूह गटाची दीर्घ संस्कृती नांदत असते. अनुवाद प्रक्रियेमध्ये ती पूर्ण संस्कृती मुळाबरहुकूम येणे महत्त्वाचे असते. कारण अनुवादाचे मुख्य कार्य दोन संस्कृतींना जोडणे हे असते. “अनुवाद दोन संस्कृतींना जोडणारा सेतू असतो.” अनुवादामुळे दोन भाषा, दोन संस्कृतींना एका सूत्रात बांधण्याचे कार्य केले जाते.

६. पुनर्बांधणी

भाषेची संरचना ही संकेतांची रचना असते. भाषेत विशेषतः साहित्यातील भाषेत तर ती संपूर्णपणे संकेतयुक्त असते. अनुवादांमध्ये स्रोत भाषेतील या संकेतपूर्ण रचनांचे विश्लेषण करून त्याला लक्ष्य भाषेतील नवीन संकेतांच्या माध्यमाने संप्रेषित केले जाते. अनुवाद प्रक्रियेमध्ये संकेतांचे विश्लेषण आणि संकेतांची पुनर्निर्मिती केली जाते.

७. ट्रान्स निर्मिती सिद्धांत (नवनिर्मिती)

साहित्यनिर्मिती ही एक नवनिर्मिती असते. तो एक सृजनशीलतेचा भाग असतो. त्यात नाविन्य, मौलिकता, सौंदर्य, रूप, प्रतिभा इ. घटकांचा अंतर्भाव होतो. याचा अनुवाद करण्यासाठी याच सृजनात्मक गुणांची आवश्यकता असते. त्यामुळे अनुवादाला देखील नवनिर्मिती मानण्याचे हा सिद्धांत सांगतो. या सिद्धांतानुसार अनुवादकाला आपल्या भाषिक क्षमतेशिवाय कल्पनाशक्ती, संवेदनशीलता आणि प्रतिभा या नवनिर्मितीक्षम तत्त्वांचा उपयोग करावा लागतो.

८. अनुकरण सिद्धांत

अॅरिस्टॉटलच्या मते प्रत्येक कला निसर्गाची प्रतिकृती असते किंवा निसर्गाचे अनुकरण असते. चित्रकला, संगीत, मूर्तिकला ही निसर्गाचे अनुकरण करते तर, साहित्यकला ही मानवी जीवन व निसर्गाचे

अनुकरण करते. साहित्य जर निसर्गाची प्रतिकृती असेल तर अनुवाद त्या प्रतिकृतीची प्रतिकृती म्हणजे नक्कल ठरतो. यावरून अनुवादाला अनुकरण ठरविता येते. हे अनुकरण जेवढे तंतोतंत व यथार्थ असेल तेवढे ते उत्कृष्ट समजावे. अनुकरण करताना काही नाविन्याचा भाग समाविष्ट करावा लागला असला तरी कोणाच्या लक्षात येऊ नये.

अनुवादाची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करण्यासाठी आपण वेगवेगळ्या भाषेतील अभ्यासकांच्या व्याख्या व सिद्धांतांचा सर्वांगीण विचार केला आहे. अभ्यासांती अनुवाद प्रक्रिया ही संमिश्र आहे. तिला आपण कलाही म्हणू शकतो किंवा विज्ञानही म्हणू शकतो. कारण इतकी लवचिकता या प्रक्रियेमध्ये आपणास दिसून येते. स्रोत भाषेतील कलाकृती लक्ष्य भाषेत अनुवाद करताना अनुवादकाला स्रोत भाषेतल्या कलाकृतीतील सर्व बारकावे, तिचे सांस्कृतिक घटक, तिचे भावसौंदर्य, वैचारिक जडणघडण व भाषासौंदर्य लक्षात घेणे गरजेचे असते. नुसते शब्दाला प्रतिशब्द देऊन कोणत्याही कलाकृतीचा व्यंग्यार्थ ध्वनित करता येत नाही, त्यासाठी अनुवादकाने अर्थाला महत्त्व देणे गरजेचे असते.

अनुवादकाने आपल्या कामाशी प्रामाणिक आणि सृजनशीलतेशी सजग असणे गरजेचे असते. हाताशी काही राखून ठेवणे किंवा जास्तीचे काही देणे या दोन्ही गोष्टी अनुवाद प्रक्रियेला मारक ठरणाऱ्याच आहेत.

वरील सर्व सिद्धांतांचा परामर्श घेताना डॉ. भालचंद्र नेमाडे म्हणतात, अनुवादाचे सर्वच सिद्धांत, भाषांतर सुंदर असावं की मुळाबरहुकूम असावं याभोवतीच फिरत राहिले आहेत. त्याच्यापुढे कोणी पाऊलच टाकले नाही. फक्त तपशिलाचीच भर त्यात पडत गेली आहे. त्यांच्यामते अनुवाद 'ब्युटिफुल' होता कामा नये की ज्यामुळे तुम्ही त्याचा सच्चेपणाच घालवून बसता. म्हणजे मूळचा सच्चेपणा टिकवत सौंदर्य ठेवणं आवश्यक आहे. या दोन ध्रुवांमध्ये कुठेतरी समतोल ठेवणं आवश्यक आहे.

निष्कर्ष

1. अनुवाद ही एक सृजनशील नवनिर्मिती असून जगातील साहित्य आणि संस्कृतीचा आस्वाद घेण्यासाठी अनुवाद हा महत्त्वाचा ठरतो.
2. अनुवाद ही निरंतर चालणारी एक सृजनात्मक प्रक्रिया आहे.
3. जागतिक घडामोडीच्या दृष्टीने आंतरराष्ट्रीय, राजकीय, सामाजिक बदलांच्या दृष्टीने अलीकडे अनुवादित साहित्याचे महत्त्व वाढत

चालले आहे. अनुवादित साहित्याला वाङ्मयीन क्षेत्रात एक वेगळे स्थान मिळालेले दिसून येते.

4. अनुवाद दोन भाषा, दोन संस्कृतींना जोडणारा महत्त्वाचा दुवा आहे. राष्ट्रीय एकात्मता वाढीला प्रोत्साहन देण्याचे कार्य अनुवादामुळे होत आहे.

संदर्भग्रंथ

1. 'कऱ्हाडे सदा', अनुवाद, लोकवाङ्मय गृह मुंबई, प्रथमावृत्ती १९८९.
2. 'ट्रान्स्लेशनल सायन्स', लोढे नीलेश, स्वरूप पब्लिकेशन्स, परभणी, प्रथमावृत्ती २०१७.
3. 'सोळा भाषणे', भालचंद्र नेमाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, प्रथमावृत्ती २००९.
4. काळे कल्याण, 'भाषांतर मीमांसा' संपा. काळे कल्याण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती १९७७.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.